

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VI.

V Ljubljani 1. avgusta 1866.

List 15.

Po spraševanju.

Veselo zapojmo,
Prestali smo že!
Zdaj prosto, bolj sladko
Nam bije sercé.

Častitim gospodom,
Ki k nam so prišli,
Naj hvala priserčna
Za to se glasi!

Kar nismo spolnili,
Na dolgu smo še,
Obétamo zvesto
Dognati to vse.

Učiteljem dragim
Smo naj več dolžni,
Ne mor'no plačati
Vam žive vse dni.

Le eno plačilo
Sprejmite za zdaj:
Po naukih ravnali
Se bomo vselej!

Jakoslav.

Šola in dom. *)

Vsaki človek čuti v sebi dvojno postavo: postavo spačene nature, t. j. hudo nagnjenje, ki vabi in sili človeka v ošabnost, prevzetnost, nečimernost, gizdost, nepokorščino, odertijo, krivico, goljufijo, mehkužnost, nevošljivost, nezmernost, požrešnost, jezo, sovraštvo, mlačnost, lenobo, — v vso trumo pregreh, ki se zaležejo v sercu, kakor strupena kačja zalega; tej pregrešni zapovedi pa je nasprotna zapoved sv. evangelija, ki je zapisana v serce sleher-

*) Iz „letnega sporočila“ očitne glavne šole v Kranji. Vredn.

nega kristijana, in se sliši po notranjem glasu t. j. po vesti v vsakem človeku. Sv. evangeli ojstro zapoveduje, veleva in glasno govori: „Nič ne stori, ničesar ne želi, kar je nasprotno božji volji in Jezusovi veri!“ Človek more to spolnovati, če se že v mladosti vadi hudo nagnjenje ojstro krotiti, zatirati v sebi vse, kar poželi spačena natura, ki moti in slepi vse, kar je nasprotno ljubezni do Bogá in kersánski ljubezni do bližnjega, — z eno besedo: vse, — kar je greh, in kar v greh zapeljuje. Natura človeška ne neha biti spridena. Naj jo človek vedno odvráčuje od prepovedanega, hudega, — zmiraj se bo oziralo oko, in vedno se bo stegovala roka po prepovedanem sadu, če se ojstro ne ustavljamo. Človeško serce je vert, v katerem divje, škodljive korenine poganjajo, in podobno bo serce njivi polni plevela, če se z dobro izrejo in z lastnim prizadevanjem ne izrujejo škodljive korenine, in se ne porežejo z ojštrim nožem strahovanja in pokorščíne napčne mladike. Človeško serce je dereča voda, která vse pobere s seboj, če se ne gredi in jézi njena moč s pametnim, modrim strahovanjem. Človeško serce je razvajena žival, ktero mora človek zmiraj krotiti in berzdati, da mu koristi, in ne škoduje. Človek se mora precej v mladosti začeti učiti in vaditi hudo nagnjenje v svoji oblasti imeti, sicer bo to njega v sužnosti imelo, ker se še druží z vnanjim vabljenjem spridenih ljudi, in tako vedno raste in mogočniše prihaja. Malega červa bi človek — dobro izrejen in podučén — še zaterl; če ga pa ne porajta, postane strupena kača, in če se tej ne ubrani, se ga oklene in vse njegove dobre sklepe in dela s strupom navdá, in ta kača se kmali spremeni v strašnega zmaja, ki ga popolnoma okuži s strupeno sapo in dne v svojo strašno sužnost. Tako postane človek nesrečen na tem in unem svetu, sebi in drugim v nadlogo.

Dolžnost slehernega človeka pa ni le, da v sebi hudo nagnjenje berzdá in krotí, temuč da se čednosti vadi. Vsaka čednost ima svojo korenino v sercu; vkorenini se pa v sercu, če se človek k Bogu oberne, in začné Bogú živeti in njemu služiti, ki je popolnoma svet, ki tedaj le dobro hoče, hudo pa sovraži, ki je popolnoma pravičen, ki hudobnega kaznuje, pobožnemu pa podari zasluženo plačilo; — kolikor večji je ljubezen do Boga, toliko več bo drugih čednosti, ktere izrastejo le na dobri zemlji, t. j. v sercu polnem sv. ognja v ljubezni do Bogá. Če človek jezo zmaga iz ljubezni do Boga, bo krotkost zalíšala njegovo serce; če napové vojsko napuhu, bo ponižnost prebivala v njegovem sercu; če zatira poželjivost, bo mu čistost tovaršica; če premaga mlačnost in le-

nobo, ga bo gorečnost peljala na sv. goro keršanskega življenja. Dobro je tedaj pomniti, da brez premagovanja in vojskovanja ni mogoče ne se varovati hudega, ne si pridobiti čednosti. Če se pa človek v mladosti tega ne vadi, težko bo pozneje to znal. Česar je človek od mladega vaje, to rad in lahko stori, nasprotno pa mu težko stane. Reci temu, ki od mladosti ni dela vaje, da naj dela, in poreče ti: Ne morem, ker nisem vaje. To je moč navade. Še bolj to velja od zadržanja, vbogljivosti, pokorščine staršem in učiteljem; lepo zadržanje v cerkvi in na ulicah je lahek in sladak jarem onemu, ki je od mladega vaje; nevbogljivemu, spridenemu, razvajanemu paglavcu so pa grenka teža. Prej skoraj zamorec spremeni svojo kožo in tiger svoje lise, kakor človek zapusti svojo vkoreninjeno navado. Če je tedaj učenec sedaj sramožljiv in spodoben, pameten v šoli in posebno v cerkvi, pa tudi na ulicah, pokoren in podložen staršem, učiteljem in hišnim gospodarjem, priden pri učenju in molitvi, da ga ni treba siliti ne z obljubami, ne s kaznijo; če le iz ljubezni do Bogá in staršev vse rad stori, če so se tako v mladem sercu dobre korenine prijele, tudi pozneje se sme lep sad pričakovati, in se bo tudi pozneje stanovitno držal zgodaj vsajenih čednosti. Nasproti, če so že mali učenci staršem nepokorni, v šoli nevbogljivi, se zmerjajo, kolnejo, po vseh kotih vlačijo in v slabe tovaršije zahajajo, se brez molitve ulegajo in vstajajo, kaj se sme od njih pričakovati? Skoraj za gotovo smemo reči: Tudi pozneje bodo malopridni, leni za časno in večno, ali pa celó hudodelniki, na svetu vsem v nadlogo in pohujšanje, v večnosti pa jih bo oestro zadela božja pravica. To smeš tako gotovo reči, kakor gotovo je res, kar govori sv. Duh, da mladeneč, vaje svoje poti, tudi v starosti z nje ne stopi. Dobro naj bi to pomnili vsi, ki imajo opraviti z odrejo mladosti.

Poglavitno je tedaj to, da se človek že od mladih let dobro, keršansko odgojuje. Človek postane še le človek po izreji, sicer se še poniža pod neumno živino.

Sv. cerkev, katere namen je, ljudi napeljevati k časni in posebno k večni sreči, je to dobro spoznala; zarad tega je že v 4. in 5. stoletju vstanovila keršanske šole, zlasti po samostanih v Egiptu, Galii (Francoskem) in drugih deželah, v katerih se je mladost učila, česar ji je bilo treba za časno in večno srečo. V začetku 6. stoletja in dalje si je red sv. Benedikta o tej zadevi pridobil posebne zasluzke. Kamorkoli so očetje tega reda prišli, so v imenu cerkve šole vstanovili, ker so mladost podučevali v vsem za časno in večno potrebnem

in koristnem. Vedno je bila skerb za šole in pravo odrejo mladosti ena naj imenitniših skerbí katoliške cerkve. Ona je otroke po sv. kerstu svoje spoznala, ona mora tedaj kakor dobra mati za nje skerbeti. Šola je hči, tedaj pomočnica sv. cerkve, nje poglavitna dolžnost je, da brani, da se mladost ne spridi in popači, in da se ne pogubé lepe lastnosti nadopolne mladosti.

(Dalje prih.)

Odgoja v molitev.

II.

Otroci se privadijo molitve, če pred šolo in po šoli pobožno molijo, če svete pesmi prepevajo, če se lepih molitev za razne potrebe naučé iz glave. Cerkev pa je kraj, ki je posvečen v molitev, kjer Bog naše prošnje posebno usliši, kjer se beseda božja oznanjuje in se delé ss. zakramenti; ta kraj je kristijanom pred vsem častiljiv, in lepega in spodobnega obnašanja v cerkvi moramo otroke zgodaj privaditi. Otroci v šoli na drobno naštevajo, ktere reči so v šoli, v izbi i. t. d., naj tedaj tudi povedo, ktere reči so v cerkvi, čemu so, kakošno podobo ima cerkev, kaj stoji pri cerkvi, kaj pomeni stolp pri cerkvi, čemu je v cerkvi prižnica, spovednica, kerstni kamen in kropivnik, kakošne podobe so v cerkvi, kaj je hranjeno v tabernakeljnu, čemu hodimo v cerkev. Ko otroci vse to naštevajo, kar zbuja njih radovednost, povejmo jim pa, kako obnašati se v cerkvi, kako se je božji zveličar razserdil nad oskrunjevavcem veže božje. Otroci pridejo v cerkev ali k sveti masi, ali k pridigi in sicer k službi božji. V cerkev in iz cerkve vodimo otroke paroma; če namreč pridejo vsi zbegani v cerkev, se bodo javoljne tam spodobno obnašali. Pri cerkvenih vratih je kropivnik, in poškropé se z blagoslovljeno vodo, priklanjajo se pred velikim altarjem, kjer je hranjeno sv. rešnje telo. To se pa naj več opravlja prav razmišljeno in malo spodobno. Povejmo otrokom, da naj vselej, kolikorkrat se poškropé z blagoslovljeno vodo, opravljajo tudi kratko molitevco: „Pokropi me, o Gospod! z izopom“ i. t. d.; kolikorkrat pa se pripognejo pred velikim altarjem, naj pa reko: „Bodi počeščeno presveto rešnje telo!“ Nemara, da bodo potem to bogočastje spodobneje opravljali, in da jim bo to ostalo v navadi.